

Dnr V/11406/2023

18.04.2023

Detailhandel med alkoholdrycker

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Innehåll

Inledning.....	3
1 Detaljhandel med alkoholdrycker.....	4
1.1 Försäljningsställets personal.....	5
1.2 Åldersgräns för inköp.....	6
1.3 Kunder som är berusade eller som betar sig störande	7
1.4 Förmedling av alkoholdrycker	8
1.5 Detaljhandelstider	9
1.6 Förtäring av alkoholdrycker på detaljhandelsstället	10
1.7 Näthandel och leverans av alkoholdrycker till beställare samt självbetjäningsskassor.....	11
1.8 Anskaffning av alkoholdrycker	12
1.9 Placering av alkoholdrycker	12
1.10 Alkoholhaltiga livsmedel	13
1.11 Årsanmälan för detaljhandel	14
2 Marknadsföring av alkoholdrycker i detaljhandeln	15
2.1 Prissättning av alkoholdrycker	17
3 Tillsyn och påföljder	18
3.1 Planmässig egenkontroll.....	18
3.2 Myndighetstillsyn	20
3.3 Påföljder för överträdelse av bestämmelserna om detaljhandel	21
3.4 Påföljder för överträdelser av bestämmelserna om marknadsföring	22
4 Ansökan om detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker	22
4.1 Förutsättningar för detaljhandelstillstånd för livsmedelsaffär ..	25
4.2 Detaljhandelstillstånd i samband med serveringstillstånd.....	25
4.3 Detaljhandelstillstånd i anslutning till ett tillverkningsställe	26
4.3.1 Gårdsvin och hantverksöl	26
4.4 Anmälan om import av alkoholdrycker i kommersiellt syfte	28
4.5 Ändringar i detaljhandelsstället	28
4.6 Ändringar i bolagets ägar- och förvaltningsförhållanden eller konkurs	29
4.7 Namnändringar	29
4.8 Nedläggning av verksamheten	30
4.9 Tillstånds- och tillsynsavgifter	30

Inledning

Till Valviras uppgifter som centralt ämbetsverk hör enligt 60 § i alkohollagen (1102/2017) styrning, samordning och utveckling av regionförvaltningsverkens tillståndsförvaltning och tillsyn, produktion av informations-, statistik- och kommunikationstjänster för alkoholförvaltningen, samt tillsyn över detaljhandeln med och serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker i hela landet och på sådana fartyg som har finsk nationalitet.

Denna anvisning tar upp centrala frågor samt belyser lagstiftningar och andra anvisningar som gäller detaljhandeln med alkoholdrycker. Anvisningarna är avsedda för regionförvaltningsverken samt företag och arbetstagare i branschen.

Anvisningen sammanställer bestämmelserna om detaljhandel med alkoholdrycker och redogör för hur bestämmelserna tolkas. Den har genomförts i samarbete med regionförvaltningsverken.

Syftet med anvisningen är att förbättra fullföljandet av de allmänna mål som ställs i alkohollagen, handleda regionförvaltningsverken vid tillämpningen av alkohollagen och att förtydliga alkohollagens bestämmelser och tolkningen av dem för aktörerna i branschen.

Anvisningen ersätter Valviras anvisning V/14734/2022 Detaljhandel med alkoholdrycker. Vid uppdateringen av anvisningen har man särskilt beaktat omständigheter som rör användningen av e-tjänsten för det nya alkoholnäringsregistret Allu.

Mer information och anvisningar om detaljhandel med alkoholdrycker finns på regionförvaltningsverkens webbplatser.

Direktör Jussi Holmalahti

Ledande expert Juuso Nieminen

Mer information

Ledande expert Juuso Nieminen
e-post: alkoholi@valvira.fi

1 Detaljhandel med alkoholdrycker

Med detaljhandel med alkoholdrycker avses försäljning av alkoholdrycker för förtäring någon annanstans än i lokaler som försäljaren kontrollerar eller någon annanstans än under övervakning som ordnas av försäljaren,

I detaljhandeln får alkoholdrycker säljas endast i färdigt fyllda slutna kärl, såsom flaskor eller burkar genom att överlåta dem till kunder på ett godkänt detaljhandelsställe inomhus.

Enligt huvudregeln i alkohollagen har Alko ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker i Finland. I vissa fall kan även andra beviljas tillstånd till detaljhandel med alkoholdrycker. Drycker som innehåller högst 2,8 procent alkohol får säljas fritt utan myndighetstillstånd.

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker beviljas av det regionförvaltningsverk inom vars verksamhetsområde affären ligger. Tillstånd som beviljas en livsmedelsaffär, butiksbil eller butiksbåt eller i anslutning till ett serverings- eller tillverkningsställe ger rätt att sälja alkoholdrycker som innehåller högst 5,5 procent alkohol. Detaljhandelstillstånd kan också beviljas för tillverkningsställe för gårdsvin (högst 13 %) och hantverksöl (högst 12 %).

Tillstånd beviljas per näringsidkare och per verksamhetsställe. Om butiken flyttar till en ny adress eller om verksamhetsutövaren (FO-numret) ändras, måste man ansöka om ett nytt detaljhandelstillstånd. Tillståndet får inte helt eller delvis överlåtas till någon annan, dvs. endast tillståndshavaren och den personal som står under dennes ledning och övervakning får sälja alkoholdrycker till kunder. Som försäljning betraktas överlåtelse av alkoholdrycker till kunden i en fysisk kundbetjäningssituation samt mottagande av betalning för alkoholdrycker. Vid förmedling av betalningar kan man använda sig av aktörer som erbjuder laglig förmedling av betalningar.

Tillståndshavaren ska i sin affärsverksamhet iaktta bestämmelserna om detaljhandel med alkohol, och personalen ska känna till de bestämmelser som gäller för försäljning av alkoholdrycker. Vid försäljning och marknadsföring av alkoholdrycker får åtgärder som strider mot god sed inte vidtas. En åtgärd anses strida mot god sed, om den är klart oförenlig med allmänt godtagna samhällsliga värden och i synnerhet om den ger uttryck för en positiv eller likgiltig attityd till att hälsan äventyras under alkoholpåverkan eller med narkotika, läkemedelspreparat eller kemikalier.

Syftet med bestämmelserna om detaljhandel med alkohol är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Bestämmelserna ska bland annat förebygga alkoholbruk bland minderåriga samt förebygga negativa effekter av överkonsumtion av alkohol. Övervakningen av försäljningen minskar även ordningsproblem.

1.1 Försäljningsställets personal

Innehavaren av ett detaljhandelstillstånd och dennes personal ska övervaka att försäljningsförbudet och skyldigheterna iakttas och svara för att ordningen upprätthålls på detaljhandelsstället. Detaljhandelsstället ska med beaktande av verksamhetens omfattning och art ha tillräckligt med personal som står under tillståndshavarens ledning och övervakning.

En ansvarig föreståndare eller annan person som tillståndshavaren har utsett för denna uppgift och som fyllt 18 år ska finnas på plats på detaljhandelsstället. En minderårig person som har fyllt 16 år får sälja alkoholdrycker endast under direkt övervakning av den ansvariga föreståndaren eller någon annan som utsetts för uppgiften och som har fyllt 18 år. Tillståndshavaren ska ordna övervakningen av försäljningen så att den person som ansvarar för försäljningen av alkoholdrycker och som fyllt 18 år effektivt kan övervaka försäljningen och vid behov ingripa i den.

Tillståndshavaren ansvarar för dimensioneringen av en tillräckligt stor personal som en del av sin plan för egenkontroll. Med plan för egenkontroll avses en plan som tillståndshavaren skriftligen har utarbetat för att säkerställa att verksamheten är lagenlig. Planen för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av de uppgifter som tillståndshavaren har beslutat att den ansvariga föreståndaren eller andra för uppgiften utsedda personen ska utföra samt en plan angående personalens storlek och uppgifter.

Tillståndshavaren ska som en del av egenkontrollen se till att personalen känner till sina skyldigheter enligt alkohollagen och planen för egenkontroll. Tillståndshavaren ska föra bok över den utbildning och kompetens som de personer som arbetar på verksamhetsstället har och på begäran lägga fram uppgifterna för tillsynsmyndigheten.

Den som deltar i försäljningen av alkoholdrycker och i övervakningen av detaljhandeln får inte i sitt uppdrag vara påverkad av alkohol eller något annat berusningsmedel.

1.2 Åldersgräns för inköp

Alkoholdrycker som innehåller mer än 1,2 procent alkohol får inte säljas till personer som inte har fyllt 18 år. Valvira rekommenderar att inte heller drycker som innehåller mindre alkohol än detta säljs till personer under 18 år.

Säljpersonalen bör känna till försäljningsställets förpackningar för alkoholdrycker, så att det i en försäljningssituation går lätt att känna igen alkoholdrycker av olika styrkor samt alkoholfria drycker.

Åldern ska kontrolleras hos alla kunder som ser unga ut och köper alkoholdrycker. Eftersom en del unga personer ser mycket äldre ut än vad de är i verkligheten, är det skäl att kontrollera åldern också på en ung person som ser ut att vara äldre än 18 år.

En ung kund ska alltid ombes visa upp fotoförsett identitetskort, även om hen tidigare konstaterats vara myndig. Om en minderårig vid det första inköpet felaktigt har konstaterats vara myndig, rättas felet inte till om intyg inte längre begärs. När butiken kontrollerar åldern på alla unga personer i samband med alkoholinköp förmedlar man även till andra kunder att åldersgränsen övervakas. Detta bidrar till att minska minderårigas försök att köpa alkohol.

En kund som köper alkoholdrycker ska på begäran bevisa sin ålder för personalen och för myndigheter som övervakar iakttagandet av alkohollagen. Identitetskort, pass eller körkort med fotografi som utfärdats av en myndighet är intyg som godkänns vid ålderskontroll.

Ett utländskt fotoförsett identitetskort, pass eller körkort godkänns som identitetsbevis, om det inte verkar vara lätt att förfalska och om personens ålder framgår av handlingen.

Som bevis på ålder godkänns även annat tillförlitligt dokument med fotografi som utfärdats av en myndighet, såsom främlingspass eller resedokument för flykting. Handlingen kan också vara digital. Däremot kan åldern inte bevisas med till exempel ett FPA- eller studentkort. Innehavaren av detaljhandelstillståndet kan själv bestämma vilka andra av myndighet beviljade fotoförsedda handlingar som den godkänner som bevis för ålder. Tillvägagångssätten får dock inte vara diskriminerande.

Försäljaren ska kontrollera om kunden har fyllt 18 år och om bilden på identitetsbeviset föreställer kunden.

Om en ung kund inte kan visa upp en identitetshandling får alkohol inte säljas till kunden. Det duger inte med förklaringar i stil med "Jag glömde mitt id-kort hemma, men mina kompisar här kan intyga att jag fyllt 18".

Om ett dokument som anger ålder uppenbarligen är förfalskat kan försäljaren kontakta polisen och anmäla det förfalskade dokumentet. Försäljaren har emellertid inte rätt att beslagta identitetsbeviset eller gripa kunden.

Ett kassabiträde som sålt alkoholdrycker till en minderårig kan bli straffrättsligt ansvarig. Också av denna anledning är det tillrådligt att kontrollera åldern hos alla kunder som ser unga ut och som köper alkoholdrycker. Dagligvaruhandeln rf och Alko anvisar att kontrollera åldern hos alla som köper alkoholdrycker och som verkar vara yngre än 30 år.

Valvira rekommenderar att försäljningsstället informerar kunderna om åldersgränsen och om att den övervakas, till exempel med skyltar vid kassan och dryckesavdelningen. Skyltarna ska informera om åldersgränsen för försäljning av alkoholdrycker och om att kunder som köper alkoholdrycker ska visa upp ett identitetsbevis på begäran.

Rutinerna och kontrollförfarandet i anslutning till åldersgränser för inköp av alkoholdrycker ska beskrivas i detaljhandelsställets plan för egenkontroll.

1.3 Kunder som är berusade eller som beter sig störande

Alkoholdrycker får inte säljas till personer som är uppenbart berusade eller som beter sig störande. Kännetecknen för sådant beteende är bland annat om personen

- har svårigheter att fästa blicken eller personen har en glasartad blick
- uppträder störande, är högljudd och överdrivet självsäker
- har svårt att begripa saker och förstå vad andra säger
- har osäkra och klumpiga rörelser och svårt att få grepp om föremål eller möbler
- går svajigt och kan inte gå rakt, eller ramlar omkull utan stöd
- talar sluddrigt eller obegripligt
- är förvirrad eller har svårt att kontrollera sina känslor
- har långsamma reflexer
- nickar till

- mår illa.

Om en person som kommer till kassan för att köpa alkoholdrycker verkar vara berusad, kan det vara bra att tala med personen för att få klarhet i saken.

Det är viktigt att vara noggrann när man bedömer kundens berusningstillstånd. Att en kund till exempel endast luktar alkohol är inte ett tillräckligt bevis på att kunden är berusad. Kännetecknen för berusning ska alltid bedömas från fall till fall. Man bör även beakta att kännetecknen som tyder på berusning kan bero på sjukdom eller skada. Bedömningen av personens tillstånd får inte leda till diskriminering på grund av sjukdom eller skada. Alkohol får ändå aldrig säljas till en person som är uppenbart berusad.

Valvira rekommenderar att försäljningsstället informerar kunderna om att alkoholdrycker inte säljs till personer som uppenbart är berusade, till exempel med skyltar vid kassan och dryckesavdelningen.

Detaljhandelsställets plan för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av rutinerna och kontrollförfarandet som syftar till att förebygga och förhindra försäljning av alkoholdrycker till personer som är uppenbart berusade.

1.4 Förmedling av alkoholdrycker

Med förmedling av alkohol avses anskaffning av alkohol samt överlåtelse av den till en annan person.

Alkoholdrycker får inte säljas om det finns grundad anledning att anta att de överläts eller förmedlas till en person under 18 år eller till en person som är uppenbart berusad eller som uppträder störande.

Alkoholdrycker får inte säljas om det finns grundad anledning att anta att köparen förmedlar eller överlåter alkoholdrycker mot arvode. Alkoholdrycker får inte heller överlåtas till en person eller aktör som mot betalning skulle transportera dryckerna till kunden. Det är alltid förbjudet att förmedla alkoholdrycker mot arvode.

Minderåriga och personer som är uppenbart berusade har oftast fått tillgång till alkoholdrycker via nära släktingar eller kompisar, eller genom att be myndiga personer som befinner sig utanför butiken att hämta alkoholdrycker åt dem mot ersättning. Det finns motiverade skäl att misstänka att en köpare förmedlar alkoholdrycker om man till exempel ser att personen diskuterar med ett gäng ungdomar i eller utanför butiken och tar emot pengar av dem.

Misstanke om förmedling kan bekräftas om

- en ung person eller en person som är uppenbart berusad, diskuterar alkoholprodukter, väljer drycker som ska köpas eller ger pengar till en person som ska köpa alkoholdrycker
- en kund köper en stor mängd olika alkoholdrycker och betalar dem med små sedlar och mynt eller med flera olika betalningsmedel
- en kund kommer för att köpa samma produkter som tidigare har nekats en minderårig eller en uppenbart berusad person
- en kund som köper alkoholdrycker kommer till platsen med en bil med berusade eller unga passagerare.

I tveksamma fall kan en diskussion med kunden ge nödvändig tilläggsinformation för att fatta beslutet om försäljning.

Ett vanligt upplägg är att förmedlaren kommer överens om att köpa alkoholdrycker, tar emot pengar och överlåter dryckerna utanför försäljningsstället eller i dess omedelbara närhet. Personer som fungerar som förmedlare kan identifieras med hjälp av effektiv övervakning på försäljningsstället och i dess närhet. Förmedlingen av alkohol kan förebyggas effektivare med väktare och genom samarbete mellan butiker. Butiker kan till exempel dela information om avslöjad förmedling. Övervakningskameror och belysning utanför butiken kan förebygga förmedling i närheten av butiken.

Om en köpare av alkoholdrycker är i sällskap med unga personer eller personer som är märkbart berusade måste säljaren bedöma om köparen ämnar överlåta dryckerna till dem. En minderårig får dock till exempel hjälpa till med att packa och bära familjens matinköp. I ett sällskap med flera unga personer som köper alkoholdrycker är det skäl att kontrollera att alla är över 18 år.

Frågor som gäller förmedling av alkoholdrycker ska beaktas i detaljhandelsställets plan för egenkontroll för att förhindra förmedling som strider mot lag.

1.5 Detaljhandelstider

Det är tillåtet att sälja över 2,8-procentiga alkoholdrycker på ett detaljhandelsställe mellan klockan 9.00 och 21.00. Detaljhandelsställets öppettider kan vara längre än försäljningstiden för alkoholdrycker. Oberoende av försäljningsställets öppettider får försäljningen av alkoholdrycker inledas tidigast klockan 9 och den ska avslutas senast klockan 21.

Om butiken håller öppet efter klockan 21 kan tillgången till alkoholdrycker förhindras från och med klockan 21. Alkoholdrycker får inte säljas om det inte med säkerhet kan konstateras att kunden fått tillgång till alkoholdrycken före klockan 21. Alkoholdrycker som kunden fått tillgång till före klockan 21 kan betalas till kassan efter klockan 21.

Om butiken öppnas tidigare än klockan 9 eller om den hålls öppen efter klockan 21 kan iakttagandet av bestämmelserna om försäljningstider underlättas genom strukturella och tekniska metoder. Man kan till exempel stänga alkoholdryckesavdelningar och kylskåp samt täcka alkoholdryckerna eller förvara dem i ett lager. Med hjälp av dessa åtgärder och med tydlig information om öppettiderna i butiken informeras kunderna effektivt om försäljningstiden för alkoholdrycker.

Om en butik stängs och inte tar emot nya kunder efter klockan 21 kan de kunder som finns i butiken fullfölja sitt inköp av alkoholdrycker utan brott mot bestämmelsen om försäljningstider.

Detaljhandelsställets plan för egenkontroll ska redogöra för hur detaljhandelsstället säkerställer att försäljningstiderna iakttas, till exempel genom ovan nämnda rutiner. Försäljningstiderna för alkoholdrycker kan också vara kortare än den tid som lagen tillåter, det vill säga klockan 9.00–21.00. Kunderna har inte rätt att kräva försäljning av alkoholdrycker i strid med försäljningsställets egen praxis.

1.6 Förtäring av alkoholdrycker på detaljhandelsstället

Det är förbjudet att förtära alkohol på försäljningsstället. Tillståndshavaren och personalen är skyldiga att övervaka att alkoholdrycker inte förtärs på detaljhandelsstället, varken inomhus eller utomhus, eller i områdets omedelbara närhet.

Tillståndshavaren ska vid behov märka ut det område där det är förbjudet att förtära alkoholdrycker. Sådana områden är till exempel bord som ställts inomhus eller utomhus. Om innehavaren av detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker tillåter eller låter bli att ingripa i förtäring av alkoholdrycker till exempel vid bord inomhus eller utomhus kan försäljningen betraktas som servering som kräver serveringstillstånd. Skyldigheten att märka ut ett område betyder inte att samtliga utomhusområden som tillståndshavaren förfogar över skulle behöva avgränsas med fysiska hinder utan att de ska märkas ut enligt behov efter prövning från fall till fall.

Om någon har förtärt alkoholdrycker i strid med förbudet mot förtäring, har rörelsens eller ställets ägare, någon som hör till personalen samt tillställningens arrangör rätt att frånta den som brutit mot förbudet alkoholdrycken med kärl och bevisligen förstöra den. Bestämmelser om en ordningsvakts rätt att ta alkoholdrycken ifrån en person som brutit mot förbudet finns i lagen om privata säkerhetstjänster.

Detaljhandelsställets plan för egenkontroll ska beakta frågor som gäller förbud mot förtäring av alkoholdrycker.

1.7 Näthandel och leverans av alkoholdrycker till beställare samt självbetjäningsskassor

Innehavare av detaljhandelstillstånd får inte leverera alkoholdrycker till kunder. Alkoholdrycker får inte heller levereras till företagskunder. Alkoholdrycker får endast säljas så att dryckerna överläts till kunden på ett godkänt detaljhandelsställe.

En tillståndshavare får i sin nätbutik ta emot beställningar och betalningar också för alkoholdrycker om dessa hämtas från detaljhandeln. Sådana tjänster anses avvika från den normala försäljningsverksamheten och regionförvaltningsverket ska på ansökan godkänna att de tas i bruk, om man via dem kan köpa alkoholdrycker och praxis för överlåtelse av alkoholdryckerna väsentligt avviker från de arrangemang som regionförvaltningsverket redan har godkänt.

Endast en tillståndshavare eller dennes personal får överlåta de beställda alkoholdryckerna via personlig kundservice till kunden inomhus på ett detaljhandelsställe inom ramen för försäljningstiderna för alkoholdrycker. På ett detaljhandelsställe får man överlåta endast sådana alkoholdrycker som har skaffats med ställets detaljhandelstillstånd. Tillstånd för överlåtelse av drycker på ett annat detaljhandels- eller överlåtelseställe beviljas inte.

I vissa fall har man utifrån ansökan kunnat få ett beslut om att ett parkeringshus i samma byggnad delvis ingår i detaljhandelsstället. Även i dessa fall måste kunden stiga ur sin bil för att ta emot sitt köp inne på detaljhandelsstället.

Inom detaljhandeln är det i princip inte förbjudet att använda ett kassasystem som bygger på självbetjäning. Innan självbetjäningsskassorna tas i bruk krävs regionförvaltningsverkets godkännande. Om man kan köpa alkoholdrycker vid kassorna ska dryckerna överlätas med personlig kundbetjäning och kundens behörighet att köpa alkoholdrycker ska säkerställas varje gång.

Den som övervakar självbetjäningsskassorna, det vill säga tillståndshavaren eller en person som hör till dennes personal, kan inte samtidigt utföra andra arbetsuppgifter eftersom det riskerar effektiv övervakning.

Kunden kan själv plocka och skanna sina varor på ett detaljhandelsställe. Varorna kan betalas antingen vid en normal kassa eller vid en godkänd självbetjäningsskassa. Regionförvaltningsverkets separata godkännande krävs inte om verksamheten inte försämrar övervakningen av försäljning i kassan.

Detaljhandelsställets plan för egenkontroll ska beskriva hur man ordnar detaljhandelsverksamheten vid avhämtningsställen och självbetjäningsskassor samt hur kassa- och försäljningsarrangemangen genomförs. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid kontrollen av åldersgränser, berusade kunder, misstänkt förmedling samt begränsningar i försäljningstiden.

Regionförvaltningsverken tillämpar prövning från fall till fall när villkor ställs för kassa- och försäljningsarrangemangen.

1.8 Anskaffning av alkoholdrycker

En butik får endast sälja sådana alkoholdrycker som avses i tillståndet och som tillståndshavaren har anskaffat med butikens tillståndsnummer från en tillverkare eller partihandlare av alkoholdrycker. Tillståndshavaren får även importera alkoholdrycker för försäljning vid det egna försäljningsstället. Innan importen inleds ska tillståndshavaren göra en anmälan till Valvira om sin verksamhet som importör av alkoholdrycker.

Om tillståndshavaren har flera detaljhandelsställen, ska varje ställe ha ett eget tillståndsnummer med vilket alkoholdryckerna anskaffas. Alkoholdrycker kan köpas eller överföras från ett annat detaljhandelstillstånd endast i samband med att detaljhandelstillståndet upphör.

1.9 Placering av alkoholdrycker

Alkoholdryckerna ska placeras tillräckligt åtskilt från läskedryckerna. Detta underlättar övervakningen av försäljningen och framhäver alkoholdryckernas särställning.

Att skilja alkoholdryckerna från övriga drycker gagnar också kunderna, eftersom detaljhandeln har drycker som köparen kan ha svårt att identifiera som alkoholdrycker. Alkoholdryckers produktnamn, förpackning, påskrift och färg

kan likna läskedrycker så mycket att det finns en verklig risk för att kunden misstar sig.

Alkoholdryckerna ska vara åtskilda från produkter som är avsedda för barn och unga. På ett detaljhandelsställe fungerar alkoholdrycksförpackningarna som reklam och det är inte tillåtet att rikta reklam för alkoholdrycker till barn och unga.

Alkoholdrycker bör placeras så att man lätt kan övervaka dem och på det sättet förhindra snatteri och förmedling. Övervakningen kan effektiveras till exempel med hjälp av övervakningskameror och låsbara skåp.

Detaljhandelsställets plan för egenkontroll ska beskriva av hur alkoholdryckerna är placerade på detaljhandelsstället, om inte alkoholdryckerna genomgående placeras på sådana hyllor eller i sådana avdelningar i butiken som är avsedda för alkoholdrycker.

1.10 Alkoholhaltiga livsmedel

Alkoholhaltiga livsmedel klassificeras i alkohollagen i regel som alkoholpreparat. Med alkoholpreparat avses alkoholhaltiga ämnen som varken är alkoholdrycker eller sprit och som kan vara denaturerade. Enligt alkohollagen får endast sådana alkoholpreparat säljas i förtäringssyfte som ska användas som livsmedel eller kosttillskott och som har tillverkats på det sätt som avses i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker. Den som tillverkar, importerar, för in eller säljer ett sådant alkoholpreparat får inte befrämja eller framställa att ämnet används i berusningssyfte.

Alkoholhaltiga livsmedel kan förekomma i flytande form, till exempel örtextrakt, sojasåser och aromer. Import eller försäljning av sådana produkter kräver inte tillstånd och försäljningen eller marknadsföringen av dem omfattas inte av andra lagstadgade begränsningar än förbud mot att framställa att ämnet används i berusningssyfte. Dessa produkter kan dock innehålla även höga alkoholhalter, och därför kan försäljaren på eget initiativ fastställa åldersgränser eller försäljningstider för produkterna, om de anser att det är möjligt att använda dem i berusningssyfte.

Alkoholhaltiga livsmedel kan också vara fasta eller innehålla ett fast ämne. Alkohollagen har en särskild bestämmelse för fasta alkoholpreparat som är avsedda att förtäras som sådana eller som kan göras drickbara genom att beståndsdelar avskiljs från eller vätska tillförs till preparatet. Sådana alkoholpreparat är till exempel alkoholhaltiga chokladkonfektyrer och glass. Om

ett fast alkoholpreparat innehåller mer än 2,8 viktprocent alkohol, gäller bestämmelserna om detaljhandel, servering och marknadsföring av alkoholdrycker. Som preparatets alkoholhalt i volymprocent betraktas dess alkoholhalt i viktprocent.

Till exempel får alkoholhaltiga chokladkonfekt eller glass som innehåller över 2,8 viktprocent alkohol endast säljas med detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker. Om ett fast alkoholpreparat innehåller mer än 5,5 viktprocent alkohol omfattas detaljhandelsförsäljningen av produkten i fråga av Alkos ensamrätt.

Fasta alkoholpreparat avsedda för förtäring ska i försäljningsverksamheten behandlas som alkoholdrycker, till exempel i fråga om försäljningstider och åldersgränser. Produkterna ska placeras separat från motsvarande produkter som riktar sig till barn och ungdomar samt från andra alkoholfria produkter. För att betona avgränsandet kan man informera om produkternas alkoholhalt med skyltar eller på något annat sätt.

På dessa alkoholpreparat tillämpas även bestämmelserna om marknadsföring. De får inte säljas med mängdrabatter, och inköpsgottgörelse får inte betalas för dem. Reklam för dessa produkter får inte äga rum på allmän plats och får inte riktas mot minderåriga eller strida mot god sed. För att underlätta övervakningen av försäljningen ska fasta alkoholpreparat och deras placering och försäljning beaktas i detaljförsäljningsställets plan för egenkontroll.

1.11 Årsanmälan för detaljhandel

Tillståndshavaren ska på utsatta tider lämna tillsynsmyndigheterna de anmälningar och upplysningar som behövs för tillsynen över försäljningen och verksamheten i övrigt och för bedömning av verksamhetens risker.

En innehavare av detaljhandelstillstånd ska årligen meddela regionförvaltningsverket värdet av försäljningen av alkoholdrycker och livsmedel. Om ingen försäljning skett under rapportperioden ska anmälan lämnas inom utsatt tid med meddelande om att ingen försäljning skett under perioden. Försäljningsuppgifterna ska anmälas kalenderårsvis senast 31.1.

Årsanmälan lämnas elektroniskt i e-tjänsten för alkoholärenden Allu på adressen valvira.fi/allu eller genom en gränssnittslösning. Försummelse av årsanmälan för detaljhandel kan leda till påförande av påföljdsavgift.

2 Marknadsföring av alkoholdrycker i detaljhandeln

Det är i princip tillåtet att göra reklam för svaga alkoholdrycker. Reklam som strider mot god sed, är opassande eller vilseledande eller riktar sig minderåriga är förbjuden.

Vissa alkoholdrycker som omfattas av tillståndspliktig detaljhandel använder starka alkoholdryckers produktnamn. Eftersom det är förbjudet att göra reklam för starka alkoholdrycker gäller förbudet för indirekt marknadsföring även dessa produkter, och de får endast saluföras om tillståndet inte beviljats i anslutning till serverings- eller tillverkningsställe. Nämnade produkter får ingå i standardprislistor, men separat annonsering av priserbjudanden är förbjuden.

På själva försäljningsstället ska dessa produkter ställas fram på ett sakligt och diskret sätt. När det gäller dryckernas synlighet kan även helhetsintrycket i förhållande till försäljningsvolymen och det övriga sortimentet på det aktuella försäljningsstället tas i beaktande.

Alkohollagen innehåller inget direkt förbud mot marknadsföring av svaga alkoholdrycker vars namn inkluderar produktgruppsnamnet för starka alkoholdrycker, till exempel gin, rom eller vodka. I sådana fall måste man dock se till att förfarandet inte till följd av helhetsintrycket eller någon annan marknadsföringsåtgärd utgör indirekt marknadsföring av ett visst märke av en stark alkoholdryck.

Det är förbjudet att göra reklam för svaga alkoholdrycker på allmänna platser. Inomhus på detaljhandelsstället är det däremot tillåtet att göra reklam för sådana produkter som säljs på platsen, dock med beaktande av ovannämnda undantag.

På försäljningsställets skyltfönster och utanför lokalen i dess omedelbara närhet kan man också ge information om tillgången på de svaga alkoholdrycker som står till buds och utannonsera deras priser. Endast av motiverade skäl som hänför sig till platsens läge eller det faktum att stället är svårt att hitta får reklamen placeras på en annan plats än inom synhåll från försäljningsstället. Kunden ska kunna uppfatta sambandet mellan alkoholreklamen och försäljningsstället, både så att försäljningsstället finns inom synhåll och så att det finns ett verksamhetsrelaterat samband. Till exempel utgör ett köpcenters allmänna ljusstavla utanför centret inte tillståndsinnehavarens reklam.

På en allmän plats utanför försäljningsstället får dessa produkter inte lyftas fram exempelvis med en särskilt stor reklamskylt eller på annat sätt som väcker uppmärksamhet. Produkten får inte heller lyftas fram på ett sätt som är tydligt reklammässigt. Det är alltså inte tillåtet att i större utsträckning beskriva produktens kvalitet, smak eller andra egenskaper.

Det är förbjudet att utanför försäljningsstället utannonsera sådana priserbjudanden på alkoholdrycker som varar kortare tid än två månader.

Priser på alkoholdrycker som är i kraft en kortare tid än två månader får inte placeras ut så att de är synliga utanför detaljhandelsstället, och priser får inte utannonseras till exempel på tv, i radio, i tidningar eller på webbsidor. Utannonsering av priser på alkohol är tillåten endast när erbjudandet oavbrutet är i kraft i minst två månader.

Valvira rekommenderar att prisets giltighetstid anges i annonsen. Om avsikten är att priset på en alkoholdryck gäller tills vidare, rekommenderas det att man i annonsen anger från vilken tidpunkt priset har varit i kraft. Det ska vara möjligt att utreda giltighetstiden för priset på en alkoholdryck, om alkoholmyndigheten begär en sådan uppgift. Att ange prisets giltighetstid i marknadsföringen skapar bättre förutsättningar för övervakningen. Detta minskar även myndigheternas behov av att utreda prisets giltighetstid hos tillståndshavaren.

Reklamföringen av alkoholdrycker ska vara saklig och diskret. Reklamen får inte vara ägnad att särskilt locka s.k. svaga konsumentgrupper, såsom unga eller storkonsumenter av alkohol. En alkoholdrycks höga alkoholhalt eller riklig konsumtion av drycken får inte beskrivas på ett positivt sätt, och man får inte heller ge en felaktig bild av alkoholens egenskaper eller effekter.

Det är tillåtet att på detaljhandelsstället ordna presentationer av de produkter som ingår i detaljhandelstillståndet, men det är inte tillåtet att ge smakprover. Alkoholdrycker får inte delas ut gratis.

Inköp av alkoholdrycker får inte göras lockande genom att fästa konsumenternas uppmärksamhet vid tilläggsförmåner som är oväsentliga med tanke på produkten. Tilläggsvaror som kombinerats med inköp av alkoholdrycker ska ha ett sakligt samband med huvudprodukten. En tilläggsvara eller ett erbjudande som kombinerats med inköp av en alkoholdryck ska på något sätt hänföra sig till förtäring eller förvaring av alkoholdrycken e.d. Det är inte tillåtet att utlova en tilläggsvara som en slumpmässig förmån, som till exempel "ett glas på köpet åt de hundra första kunderna som köper produkten". En tilläggsvara får inte belöna för kunden för att denna köper mer alkohol.

Tilläggsvaror får inte reklamföras som gratis eller i övrigt vederlagsfria, eftersom man måste betala för huvudprodukten för att få dem.

Det är förbjudet att erbjuda och betala gottgörelse för alkoholdryckens pris, som beräknas utifrån inköp av alkoholdrycker eller andra konsumtionsnyttigheter eller tjänster. I samband med ett förmånsprogram i Finland får man inte heller betala inköpgottgörelse för inköp som gjorts utomlands. I samband med stamkundskort och förmånsprogram får försäljningen av alkoholdrycker inte främjas på ett sådant sätt att inköp av alkoholdrycker blir billigare ju mer man köper av dem eller andra konsumtionsnyttigheter.

Reklam för svaga alkoholdrycker är förbjuden om den innebär att konsumenterna deltar i spel, lotterier eller tävlingar. På ett detaljhandelsställe får det alltså inte ordnas spel, lotterier eller tävlingar som hänför sig till alkoholdrycker eller där alkoholdrycker utdelas som pris.

Det är också förbjudet att ordna tävlingar, spel och lotterier i sociala medier eller på webbplatser. Annonsören får inte heller använda sig av verbalt eller visuellt innehåll som produceras av konsumenter i datanätstjänster och inte heller göra innehållet tillgängligt för delning.

Valvira har utarbetat en anvisning om marknadsföring av alkohol som ger exempel på hur bestämmelserna ska tolkas. Marknadsföringens helhetsintryck är dock i allmänhet det som avgör när man bedömer huruvida den anses vara lagstridig.

2.1 Prissättning av alkoholdrycker

Mängdrabatter är förbjudna. Med mängdrabatt avses till exempel att fem cider säljs till priset av fyra eller att samma öl säljs billigare i en förpackning med 12 flaskor än som enskilda ölflaskor.

Priset på en alkoholdryck som säljs enskilt får inte vara högre än priset på samma enskilda dryck i ett flerpack. Om till exempel öl säljs i ett flerpack med 12 flaskor till ett pris på 12 euro, får priset på en ölflaska som säljs enskilt i så fall inte överstiga en euro.

Bestämmelsen gäller inte situationer där samma alkoholdrycker säljs i förpackningar av olika storlek, till exempel i flaskor med 0,33 liter och 1 liter. Alkoholdrycker i större enskilda förpackningar får vara billigare till literpriset än i mindre enskilda förpackningar.

Försäljningsstället får inte vägra sälja produkter i flerpäck enskilt.

3 Tillsyn och påföljder

Innehavaren av detaljhandelstillstånd har det primära tillsynsansvaret för att alkohollagen iakttas i detaljhandelsverksamheten. Med tillståndshavarens planmässiga egenkontroll avses i praktiken att utarbeta, upprätthålla och genomföra en skriftlig plan för egenkontroll tillsammans med tillståndshavarens personal.

Den planmässig egenkontrollen avlägsnar dock inte behovet av myndighetstillsyn. Syftet med myndighetstillsynen är främst att styra och utveckla tillståndshavarnas verksamhet för att förebygga brott mot alkohollagen. Myndighetstillsynen kan också inriktas på riskobjekt, det vill säga tillståndshavare med bristfälligt planerad egenkontroll och tidigare försummelser av planen för egenkontroll.

3.1 Planmässig egenkontroll

En tillståndshavare ska ha tillräckliga och korrekta uppgifter om sin verksamhet samt de skyldigheter enligt lag som hänför sig till den, och om de risker som är förenade med det praktiska fullgörandet av skyldigheterna.

Detaljhandelstillståndssökanden eller tillståndshavaren ska utarbeta en skriftlig plan för egenkontroll för att säkerställa att verksamheten är lagenlig, samt iakttä den och föra bok över genomförandet av den. Planen för egenkontroll ska fogas till ansökan om detaljhandelstillstånd. Planen ska också hållas uppdaterad.

Planen för egenkontroll och det tillstånd för verksamhetsstället som avses i alkohollagen ska hållas tillgängliga för den personal som genomför planen och för tillsynsmyndigheterna. Tillståndshavaren ska se till att personalen känner till sina skyldigheter enligt alkohollagen och planen för egenkontroll.

Planen för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av verksamhetsidén för detaljhandeln och vid behov en beskrivning av prioriteringarna och riskerna i den övervakning som gäller detaljhandelsverksamheten och försäljningsställets läge. Planen ska innehålla en beskrivning av hur alkoholdryckerna är placerade på detaljhandelsstället.

Planen för egenkontroll ska beskriva de uppgifter som tillståndshavaren har beslutat att den ansvariga föreståndaren eller andra för uppgiften utsedda personen ska utföra samt en plan angående personalens storlek och uppgifter

när det gäller tillsynen av detaljhandelsställets efterlevnad av förbuden och skyldigheterna enligt alkohollagen och skyldigheter till exempel för att förhindra försäljning till berusade eller minderåriga.

I planen ska också innehålla beskrivningar av hur alkoholdryckerna är placerade på detaljhandelsstället, om inte alkoholdryckerna genomgående placeras på sådana hyllor eller i sådana avdelningar i butiken som är avsedda för alkoholdrycker; försäljningsarrangemangen i fråga om alkoholpreparaten; var i butiken preparaten är placerade,

Planen ska även innehålla en beskrivning av hur detaljhandelsverksamheten samt kassa- och försäljningsarrangemangen ordnas och en beskrivning av rutinerna i anslutning till iakttagandet av försäljningstiderna.

Planen för egenkontroll ska innehålla en beskrivning av vilka riskerna är för de negativa effekter som avses i alkohollagen, hur det övervakas att lagen iakttas, hur de risker som är förknippade med kritiska situationer hanteras och hur upptäckta brister åtgärdas.

Planen för egenkontroll ska också innehålla en plan för de åtgärder som ska vidtas i kritiska situationer samt med anledning av myndigheternas synpunkter, en plan för årlig utvärdering av genomförandet av planen för egenkontroll samt en plan för att hålla planen uppdaterad. Om planen för egenkontroll ändras ska tidpunkten för ändringen kunna utredas i efterhand.

Planen ska innehålla en utredning om hur tillståndshavaren och den person som ansvarar för genomförandet av planen för egenkontroll övervakar iakttagandet av planen för egenkontroll och de bestämmelser som gäller personalen samt en utredning om hur personalens kompetens enligt alkohollagen säkerställs och om hur bokföringen av utbildning och kompetens är ordnad. Planen för egenkontroll får vid behov slås ihop med den plan för egenkontroll som avses i livsmedelslagen och tobakslagen, och planen kan även utarbetas elektroniskt.

Valvira och regionförvaltningsverken har utarbetat en blankett för planen för egenkontroll. Om tillståndshavaren fyller i blanketten noggrant och uppdaterar den uppfyller tillståndshavaren de krav som ställts på planen för egenkontroll. Därtill har Finlands Dagligvaruhandeln rf för sina medlemmar utarbetat en elektronisk mall för planen för egenkontroll.

En mall för planen för egenkontroll vid detaljhandel med alkoholdrycker finns på regionförvaltningsverkens webbplats samt i e-tjänsten för

alkoholnäringsregistret Allu i samband med ansökningar om detaljhandelstillstånd.

3.2 Myndighetstillsyn

Regionförvaltningsverken övervakar detaljhandeln med samt serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker inom sitt område. Till Valvira's uppgifter hör att styra, samordna och utveckla regionförvaltningsverkens alkoholtillståndsförvaltning och tillsyn, producera alkoholförvaltningens informations-, statistik- och kommunikationstjänster samt utöva tillsyn över detaljhandeln med och serveringen och marknadsföringen av alkoholdrycker i hela landet. Syftet med Valvira's styrning är att säkerställa en enhetlig tillämpning av lagen i hela landet.

För att tillståndsförvaltningen och styrningen samt tillsynen enligt alkohollagen ska kunna genomföras krävs ett omfattande samarbete med handräcknings- och intressentgrupper. För att förebygga alkoholskador och bekämpa grå ekonomi och ekonomisk brottslighet har samarbetet intensifierats med skatte-, utsoknings-, tull-, polis-, arbetarskydds- och hälsoskyddsmyndigheterna samt livsmedelsmyndigheterna.

Myndigheterna övervakar detaljhandelsställena planmässigt. Tillsynsbesök görs både enligt överenskommelse och oanmält. Tillsynsbesök enligt överenskommelse görs även på distans. Med dem vill man bland annat stödja tillståndshavaren i planeringen och genomförandet av egenkontrollen.

Regionförvaltningsverken och Valvira får inspektera tillståndshavarens lokaler, verksamhet och handlingar samt transporter av alkoholhaltiga ämnen. Företrädare för tillsynsmyndigheterna ska garanteras obehindrat tillträde till de lokaler och obehindrad tillgång till de dokument som övervakas samt rätt att lagra de uppgifter och utan ersättning få de prover som behövs för tillsynen. Tillståndshavaren ska ordna bokföringen och kassafunktionerna på så sätt att uppgifterna vid behov är tillgängliga för myndigheterna. Regionförvaltningsverket får meddela tillståndsvillkor som gäller kassa- och försäljningsarrangemang i detaljhandeln, om ställets läge eller verksamhet är förknippade med särskilda risker med avseende på övervakning eller allmän ordning och säkerhet eller om det också bedrivs servering på samma verksamhetsställe.

Om personalen på ett detaljhandels- eller serveringsställe inte förmår upprätthålla ordningen på stället eller om det krävs för att garantera allmän ordning och säkerhet i området kan polisen förbjuda försäljning av alkohol för

högst den pågående försäljnings- eller serveringstiden. Regionförvaltningsverket ska underrättas om förbudet.

3.3 Påföljder för överträdelse av bestämmelserna om detaljhandel

Myndighetstillsynens syfte är i första hand att vägleda och ge råd, men i klara överträdelsefall ingriper man i verksamheten med påföljder enligt alkohollagen. En anmärkning kan ges eller en påföljdsavgift påföras också för upprepade lindrigare brister och förseelser. I allvarliga fall kan tillståndet återkallas för viss tid eller permanent.

Tillsynsmyndigheten kan förbjuda tillståndshavaren att fortsätta näringsverksamhet som avses i alkohollagen till de delar verksamheten i väsentlig grad strider mot god sed och den inte har rättats till eller avslutats inom en utsatt skälig tid trots en uppmaning från tillsynsmyndigheten. Förbudet kan förenas med vite.

Regionförvaltningsverket kan ge en innehavare av detaljhandelstillstånd en anmärkning eller påföra en påföljdsavgift på minst 300 euro och högst 1 000 euro för överträdelse av bestämmelserna i alkohollagen. Detaljhandelstillståndet kan också återkallas utan ersättning antingen för viss tid eller permanent på grund av allvarliga eller upprepade överträdelser.

Även om ingen anmärkning getts eller påföljdsavgift påförts kan tillståndet eller godkännandet återkallas för viss tid, om tillståndshavaren bryter mot sina väsentliga skyldigheter enligt alkohollagen på ett sätt som tyder på uppenbar likgiltighet inför skyldigheterna att utföra egenkontroll. Tillståndet kan återkallas permanent utan föregående anmärkning eller påföljdsavgift, om verksamhetsutövaren bryter mot alkohollagen genom en gärning eller försummelse som orsakar allvarlig fara för människors hälsa och förfarandet som helhet betraktat är grovt.

Ett tillstånd eller godkännande ska återkallas, om tillståndshavaren begär det eller om förutsättningarna för tillståndet eller godkännandet inte föreligger på grund av att felaktiga uppgifter lämnats i ansökan eller på grund av att omständigheterna förändrats och om situationen inte har rättats till inom utsatt tid.

Också personalen på detaljhandelsstället ansvarar för alkoholförsäljningen och övervakningen, samt för att ordningen upprätthålls. En säljare som till exempel

har sålt alkoholdrycker till en minderårig eller uppenbart berusad person kan få straffrättsliga påföljder, såsom böter.

3.4 Påföljder för överträdelser av bestämmelserna om marknadsföring

Tillsynen av marknadsföringen av alkoholdrycker åligger i första hand respektive regionförvaltningsverk inom dess verksamhetsområde. Regionförvaltningsverkens områdesindelning och kontaktuppgifter finns på regionförvaltningsverkens webbplatser. Valvira övervakar marknadsföringen av alkoholdrycker i hela landet, det vill säga marknadsföring som äger rum på flera än ett regionförvaltningsverks område eller på riksnivå.

Paragraferna 68–70 i alkohollagen föreskriver om påföljderna vid marknadsföringsbrott. Sanktionerna kan riktas till både den som beställt marknadsföringen och den som utfört uppdraget samt deras anställda.

Om Valvira eller regionförvaltningsverket upptäcker missförhållanden eller verksamhet som strider mot bestämmelserna i alkohollagen eller föreskrifterna kan de ge fritt formulerade instruktioner för att korrigera verksamheten.

Om instruktionerna inte räcker till för att få den lagstridiga verksamheten att upphöra kan Valvira eller regionförvaltningsverket förbjuda den som har beställt eller utför marknadsföringen samt deras anställda att fortsätta eller upprepa verksamheten som strider mot bestämmelserna. Förbudet kan förenas med vite.

4 Ansökan om detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker

Innan försäljningen av alkoholdrycker inleds ska detaljhandelstillstånd ansökas och erhållas för det ställe där försäljningsverksamheten är avsedd att bedrivas. Detaljhandelstillståndet för alkoholdrycker ansökas hos det regionförvaltningsverk inom vars område försäljningsstället ligger.

I en butik för skattefria varor på en flygplats kan alkohol säljas endast till resenärer som reser utomlands och efter anmälan om detaljhandelsverksamheten till Valvira.

Straffbestämmelserna om olovlig försäljning och förmedling av alkoholdrycker finns i 50 a kap. i strafflagen. Den som säljer, förmedlar eller annars överlåter

alkoholdrycker i strid med alkohollagen kan för alkoholbrott dömas till böter eller fängelse. Ekonomisk vinning av ett brott ska dömas förverkad i enlighet med strafflagen.

För att tillståndsförvaltningen enligt alkohollagen ska kunna genomföras krävs ett omfattande samarbete med handräcknings- och intressentgrupper. När regionförvaltningsverket behandlar tillståndsansökan gör den en helhetsbedömning av om förutsättningarna för erhållande av tillstånd uppfylls, samt kontrollerar om planen för egenkontroll har utarbetats på ett godtagbart sätt.

Regionförvaltningsverket utreder den sökandes allmänna förutsättningar för att förebygga alkoholskador och bekämpa grå ekonomi och ekonomisk brottslighet, samt övriga omständigheter som i helhetsbedömningen beaktas från fall till fall genom begäran om utredning och utlåtanden från olika myndigheter.

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker beviljas i regel tills vidare. Tillstånd beviljas för viss tid, om sökanden har ansökt om tillstånd för viss tid eller om verksamheten är tidsbegränsad till sin karaktär. Regionförvaltningsverket kan av grundad anledning anse att tillståndet ska beviljas för högst ett år för att det ska gå att kontrollera att sökanden eller den tillståndspliktiga verksamheten har de förutsättningar som behövs eller ge akt på konsekvenserna av verksamheten.

Detaljhandelstillståndet berättigar till försäljning av alkoholdrycker till privatkunder. Dessutom kan alkoholdrycker säljas för servering till innehavare av serveringstillstånd. Detaljhandelstillståndet och de rättigheter som ingår i det kan inte säljas eller överföras på något annat sätt. Verksamheten med tillstånd kan inte heller utkontrakteras. Endast tillståndshavaren och dennes personal får sälja och överlåta alkoholdrycker.

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker gäller för ett försäljningsställe. Tillståndshavaren får sälja alkoholdrycker endast i den lokal för vilken detaljhandelstillståndet har beviljats. Om tillståndshavaren vill sälja alkoholdrycker på något annat ställe, ska tillståndshavaren först ansöka om och få ett detaljhandelstillstånd som berättigar till försäljning av alkoholdrycker på detta ställe.

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker gäller endast för en tillståndshavare. Om tillståndshavaren överlåter försäljningsstället till en annan företagare som fortsätter affärsverksamheten där, får den nya företagaren inte sälja

alkoholdrycker på ifrågavarande affärsställe innan regionförvaltningsverket på ansökan har beviljat företagaren ett detaljhandelstillstånd.

Sökanden ska ha ett FO-nummer (företags- och organisationsnummer) innan tillståndsansökan och den tillhörande planen för egenkontroll kan behandlas av regionförvaltningsverket. Detaljhandelstillstånd kan inte beviljas i ett aktiebolag, öppet bolag, kommanditbolag, andelslags eller en förening som håller på att grundas eller bildas, eftersom dessa inte har rättshandlingsförmåga innan de är registrerade.

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker kan beviljas en fysisk eller juridisk person som bedöms ha de ekonomiska förutsättningar och den tillförlitlighet som krävs för denna verksamhet. Tillstånd kan förvägras bland annat på grund av att sökanden har försatts i konkurs eller likvidation, har försummat sina betalningsskyldigheter eller att sökanden personligen är olämplig för uppgiften på grund av att han eller hon missbrukar berusningsmedel eller har gjort sig skyldig till brott.

När detaljhandelstillstånd beviljas bedöms försäljningsarrangemangens lämplighet för försäljning av alkoholdrycker från fall till fall. Regionförvaltningsverket får meddela bestämmelser som gäller kassa- och försäljningsarrangemang, om ställets läge eller verksamhet är förknippad med särskilda risker med avseende på övervakning eller allmän ordning och säkerhet eller om det också bedrivs servering på samma verksamhetsställe. Vanligen har bestämmelser om kassa- och försäljningsarrangemang meddelats i samband med införande av kassasystem för självbetjäning.

Statsrådets förordning om verkställigheten av alkohollagen (151/2018) anger i detalj vad som ska ingå i ansökan om detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker.

Tillstånds- och anmälningsärenden för detaljhandel görs elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. En person som utträtt ärenden för ett företags räkning ska ha firmateckningsrätt för företaget eller fullmakt av en person med firmateckningsrätt att utträta ärenden för företagets räkning. Fullmakten kan ges i tjänsten suomi.fi. En ansökan i e-tjänsten för Allu styrs automatiskt till rätt regionförvaltningsverk för behandling. E-tjänsten används inte i ärenden som gäller detaljhandelstillstånd på Åland.

4.1 Förutsättningar för detaljhandelstillstånd för livsmedelsaffär

Detaljhandelstillstånd för livsmedelsbutiker kan beviljas för försäljning av högst 5,5-procentiga alkoholdrycker inomhus i en byggnad till en sökande som säljer livsmedel på annat sätt än tillfälligt. Tillstånd kan inte beviljas för tillfällig försäljning, utomhuslokaler eller för butiker som enbart säljer alkoholdrycker.

Detaljhandelsstället ska ha ett mångsidigt sortiment av livsmedel som behövs dagligen. Försäljningen av alkoholdrycker får inte vara klart större än försäljningen av andra livsmedel. Avsikten med bestämmelsen är att försäljningen av alkoholdrycker ska utgöra en del, men inte den huvudsakliga delen, av dagligvaruhandelns kundservice. När tillståndet söks är försäljningsandelarna för de olika produkterna endast en uppskattning, men av ansökan framgår tyngdpunkterna i näringsidkarens affärsverksamhet. Om butiken i huvudsak säljer endast alkoholdrycker, är deras andel av försäljningen oundvikligen större än för andra livsmedel.

Detaljhandelstillstånd kan också beviljas en sökande som saluhåller livsmedel inne i en butiksbil eller butiksbåt. Butiksbilen eller butiksbåten ska ha en regelbunden rutt som betjänar fast bosatta eller säsongboende.

Detaljhandelstillstånd får inte beviljas till exempel för en butiksbil som kör omkring på eller besöker offentliga tillställningar eller som transporterar alkoholdrycker längs sådana rutter eller till sådana ställen som bestäms utifrån kundernas beställningar.

Detaljhandelstillstånd för livsmedelsbutiker söks elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Välj Ansökan om detaljhandelstillstånd bland ärendeblocketterna.

4.2 Detaljhandelstillstånd i samband med serveringstillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker kan beviljas i samband med serveringstillstånd för detaljhandel med högst 5,5-procentiga alkoholdrycker inomhus på serveringsstället.

I samband med serveringstillstånd för viss tid eller i anslutning till ett serveringsområde som godkänts för tillställningar eller evenemang får detaljhandelstillstånd dock beviljas endast för evenemang som ordnas av flera tillverkare av alkoholdrycker och vars syfte är att presentera produkter för konsumenter. Detaljhandelstillstånd kan beviljas till exempel för öl- eller

vinmässor där flera producenter av alkoholdrycker presenterar sina produkter för konsumenter. Däremot kan detaljhandelstillstånd inte beviljas till exempel ett serveringsställe på en musikfestival.

Detaljhandelstillstånd i samband med servering söks elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Tillståndet söks i samband med ansökan om serveringstillstånd på blanketten Ansökan om serveringstillstånd eller för en redan pågående verksamhet genom att man gör en ansökan om ändring av ett gällande serveringstillstånd.

4.3 Detaljhandelstillstånd i anslutning till ett tillverkningsställe

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker kan beviljas i anslutning till ett ställe där alkoholdrycker tillverkas. Tillståndshavaren får då i anslutning till tillverkningsstället inomhus sälja alkoholdrycker som innehåller högst 5,5 volymprocent alkohol och som tillståndshavaren själv tillverkat eller som tillverkats av någon annan.

Detaljhandelstillstånd söks elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Välj Ansökan om detaljhandelstillstånd för tillverkare bland ärendebblanketterna. Med samma blankett ansöker man också om tillstånd för detaljhandel med gårdsvin eller hantverksöl.

4.3.1 Gårdsvin och hantverksöl

Detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe. Detta detaljhandelstillstånd beviljas tillverkaren av alkoholdryckerna i fråga som får ha ett detaljhandelstillstånd som berättigar till endast ett detaljhandelsställe. Detaljhandelsstället för gårdsvin och hantverksöl ska finnas i anslutning till eller i den omedelbara närheten av det tillverkningsställe där alkoholdryckens jäsning skett och som finns i en byggnad som avses i markanvändnings- och bygglagen. På detaljhandelsstället får även andra högst 5,5-procentiga alkoholdrycker än de som tillståndshavaren tillverkar säljas.

Kriterier för gårdsvin enligt alkohollagen:

- Det får innehålla högst 13 volymprocent etylalkohol.
- Det ska ha framställts enbart genom jäsning av bär, frukter eller andra växtdelar, med undantag för druvor och spannmålsprodukter.

- Det ska ha tillverkats på ett sådant tillverkningsställe som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker.
- Tillverkningsstället får producera högst 100 000 liter alkoholdrycker per kalenderår.
- Tillverkningsstället ska utöva sin verksamhet i samband med jordbruk.
- Tillverkningsstället ska vara fysiskt åtskilt från andra tillverkningsställen för alkoholdrycker.
- Tillverkningsstället bedriver inte licenstillverkning.

Kriterier för hantverksöl enligt alkohollagen:

- Det får innehålla högst 12 volymprocent etylalkohol.
- Den ska ha framställts enbart genom jäsnings av mältade eller omältade spannmålsprodukter.
- Vid tillverkningen har inte andra tillverkningsämnen använts än korn av andra växter, socker, humle och andra i jäsningsen inbegripna växtdelar och kryddor.
- Hantverksöl kan också vara sahti.
- Den har tillverkats i ett sådant brygger som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker.
- Den mängd alkoholdrycker som det bryggeri som tillverkat den producerar högst 500 000 liter under ett kalenderår.
- Bryggeriet ska vara fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker.
- Bryggeriet bedriver inte licenstillverkning.

Tillverkare av gårdsvin och av hantverksöl kan samarbeta inom produktionen eller verksamheten. Som sådant samarbete betraktas anskaffning av råvaror och förnödenheter som behövs vid framställningen av alkoholdrycker samt förpackning, marknadsföring och distribution av alkoholdrycker. Det förutsätter dock att den sammanlagda mängden alkoholdrycker som producerats i samarbete inte överstiger 100 000 liter i fråga om tillverkare av gårdsvin och 500 000 liter i fråga om tillverkare av hantverksöl.

4.4 Anmälan om import av alkoholdrycker i kommersiellt syfte

En innehavare av detaljhandelstillstånd får importera alkoholdrycker som avses i detaljhandelstillståndet för detaljhandel efter att ha gjort en anmälan till Valvira om att han eller hon är verksam som importör.

Anmälan kan göras elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. En avgift tas ut för behandlingen av anmälan och när anmälan har tagits emot skickas ett brev om att uppgifterna har förts in i registret. Detta brev uppvisas för tullen i samband med importen.

Importören svarar för kvaliteten på och sammansättningen av alkoholdrycker som de har överlåtit till konsumtion samt för att produkterna, produktmärkningarna och den övriga presentationen av produkterna stämmer överens med gällande bestämmelser och föreskrifter. Valvira styr och övervakar genomförandet av detta ansvar. Vad gäller märkningar på förpackningar bör man beakta att obligatoriska märkningar, såsom ingredienser som orsakar överkänslighet, ska finnas på förpackningarna på finska och svenska. När det gäller alkoholhalten bör man beakta att vid analys av gränsen på 5,5 volymprocent godkänns endast mätosäkerheten för analysmetoden, inte den tolerans som lagstiftningen tillåter.

Importören ska anmäla alla importerade produkter till alkoholnäringsregistret innan de säljs i detaljhandeln. Dessutom ska alla importerade partier rapporteras månatligen till Valvira. Anmälningarna och rapporteringarna görs elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu.

Mer information om import av alkoholdrycker finns på Valviras webbplats valvira.fi.

Alkoholdrycker ska vid import anmälas för beskattning. Import av alkoholdryck betraktas som olaglig, om inte alkoholskatt betalats för drycken i Finland.

4.5 Ändringar i detaljhandelsstället

Om tillståndshavaren beslutar att väsentligt ändra karaktären eller omfattningen av sin verksamhet så att tillståndet inte längre täcker den förändrade verksamheten, ska tillståndshavaren ansöka om ändring av tillståndet innan ändringen genomförs. Inga ändringar får genomföras innan regionalförvaltningsverket har godkänt ändringen av tillståndet.

Ändringar i tillståndet söks elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Man väljer tillståndet som ska ändras och gör en ändringsansökan.

4.6 Ändringar i bolagets ägar- och förvaltningsförhållanden eller konkurs

Alkoholmyndigheterna får i regel uppgifter om ändringar i företagets ägar- och besittningsförhållanden direkt från Patent- och registerstyrelsens register och dessa ändringar behöver i allmänhet inte anmälas separat. Uppdateringen av uppgifterna kan kontrolleras i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Om uppgifterna inte har uppdaterats inom två veckor från det att de registrerats hos Patent- och registerstyrelsen, ska regionförvaltningsverket underrättas om ändringen.

Om tillståndshavaren överlåter affärsverksamheten till ett annat bolag eller till en privat näringsidkare eller om aktörens FO-nummer ändras, ska den som fortsätter affärsverksamheten ansöka om ett nytt detaljhandelstillstånd. Den nya företagaren får inte sälja alkoholdrycker innan ett nytt tillstånd har beviljats honom eller henne för försäljningsstället.

Om en innehavare av detaljhandelstillstånd försätts i konkurs, kan konkursboet om så önskas fortsätta att saluföra alkoholdrycker i högst ett års tid efter att konkursen inleddes. Konkursboet ska underrätta regionförvaltningsverket om att detaljhandelsverksamheten upphör eller fortsätter. För att fortsätta verksamheten behöver konkursboet numret på detaljhandelstillståndet från regionförvaltningsverket.

4.7 Namnändringar

Om affärsställets namn ändras ska regionförvaltningsverket underrättas om detta. Ändringen kan göras elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Man väljer tillståndet som ska ändras och fyller i en ändringsansökan.

Uppgifterna sparas i alkoholtillståndsregistret. Det är viktigt att registret är korrekt bland annat med tanke på varuleveranser och indrivning av tillsynsavgifter.

4.8 Nedläggning av verksamheten

En skriftlig anmälan om avslutad försäljning av alkoholdrycker ska göras till regionförvaltningsverket efter att verksamheten har upphört. Anmälan görs elektroniskt i e-tjänsten för alkoholnäringsregistret Allu på adressen valvira.fi/allu. Man väljer tillståndet som ska avslutas och anger ett slutdatum för tillståndet.

När verksamheten upphör eller övergår till någon annan får innehavaren av detaljhandelstillståndet för alkoholdrycker utan partihandelstillstånd sälja sitt alkoholdryckslager till en annan tillståndshavare. Överlåtelsepriset avtalas mellan köparen och säljaren. Alkohollagret kan även flyttas till ett annat av tillståndshavarens försäljningsställen eller återställas till partihandlaren.

Ett dokument ska uppgöras om överlåtelsen av alkoholdryckslagret till en ny ägare eller till ett annat försäljningsställe. Det ska framgå av dokumentet vilken mängd av varje alkoholdryck som överläts. Dokumentet ska skickas till regionförvaltningsverket inom 30 dagar från det att besittningen har övergått.

Tillståndshavaren ska också lämna regionförvaltningsverket en årsanmälan om försäljningen fram till den dag verksamheten upphört.

4.9 Tillstånds- och tillsynsavgifter

Regionförvaltningsverket tar ut en avgift för behandlingen av tillståndsansökningar samt en lagstadgad årlig tillsynsavgift. Den årliga tillsynsavgiften för ett detaljhandelstillstånd är 200 euro, som dock inte behöver betalas för det första kalenderåret. Tillsynsavgifterna för detaljhandel faktureras kalenderårsvis senast 30.4, när tillståndshavaren har ett gällande tillstånd 1.4.

Avgifterna täcker kostnaderna för myndighetsarbetet. Avgifterna är utsökbara utan dom eller beslut. Närmare bestämmelser om avgifter för behandlingen av ansökningar utfärdas genom statsrådets förordning om avgifter till regionförvaltningsverken. Avgiftstabellerna finns på regionförvaltningsverkens webbplats och i bilagan till förordningen.

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Tillstånds- och tillsynsverket
för social- och hälsovården, Valvira

Bangårdsvägen 9, 00520 Helsingfors
PB 43, 00521 Helsingfors
Koskenranta 3, 96100 Rovaniemi

Telefon 0295 209 111
kirjaamo@valvira.fi
valvira.fi